

آیین نامه تشکیل کرسی های آزاد اندیشی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی سراسر کشور

تضارب آراء سبب تولید نظر صحیح می شود»

امیرالمؤمنین امام علی (علیه السلام)

مقدمه:

در راستای اجرای منویات رهبر معظم انقلاب اسلامی، در خصوص ضرورت راه اندازی کرسی های مناظره، نقد، نظریه پردازی و آزاداندیشی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و همچنین با استناد به ماده 2 نظامنامه هیأت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر ترویج آزاداندیشی در حوزه علوم انسانی و معارف دینی، «آیین نامه کرسی های آزاداندیشی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی» با بندهای زیر تدوین شد و پس از تصویب و ابلاغ به دانشگاه ها قابل اجراست.

با استعانت از الطاف حضرت حق و الهام از آموزه های دین مبین اسلام، و پیروی از سنت نبوی (ص) در جهت ایجاد فضای آزاد استماع سخن و اتباع بهترین آن و نیز لزوم آزادی اندیشه که سنت دانشگاه تمدن ساز اسلامی- ایرانی محسوب می شود و ایجاد فرهنگ تضارب آراء و تعامل علمی در عین اجتناب از مراء و جدال باطل و جلوگیری از ابتلای محیط های دانشگاهی به سودهای گروهی، و در راستای اجرای منویات رهبر معظم انقلاب اسلامی، مندرج در نامه ایشان به جمعی از دانش آموختگان حوزه علمیه در تاریخ 81/11/16 و بیانات ایشان در دیدار با جمعی از نخبگان علمی کشور در تاریخ 88/8/6 در خصوص ضرورت راه اندازی کرسی های مناظره، نقد، نظریه پردازی و آزاداندیشی در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و همچنین با استناد به ماده ۲ نظامنامه هیأت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره مصوب جلسات ۵۳۱، ۵۳۲ و ۵۳۳ مورخ 82/10/9، 82/10/30 و 82/11/17 شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر ترویج آزاداندیشی در حوزه علوم انسانی و معارف دینی، «کرسی های آزاد اندیشی دانشگاهی در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی» بر اساس این آیین نامه تشکیل و اجرا می گردد:

فصل اول: کلیات

ماده 1- تعاریف

- 1-1- کرسی آزاداندیشی: نشست‌هایی که در طی آن، دانشجویان به صورت آزاد، نظام‌مند، منطقی و عالمانه به اظهار نظر، تبادل آراء و گفتگو در موضوعی خاص با ملاحظه اهداف مندرج در ماده 2 این آیین نامه می‌پردازند. در این آیین نامه به اختصار «کرسی» نامیده می‌شود.
- 1-2- دانشگاه: به هر یک از دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی سراسر کشور شامل دولتی و غیر دولتی اطلاق می‌شود.
- 1-3- دستگاه: به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی اطلاق می‌شود.
- 1-4- هیات دانشگاه: به هیأت کرسی‌های آزاد اندیشی در دانشگاه اطلاق می‌شود.
- 1-5- هیات مرکزی: به هیأت مرکزی کرسی‌های آزاد اندیشی اطلاق می‌شود.
- 1-6- آیین نامه: به آیین نامه کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی اطلاق می‌شود.

ماده 2- اهداف

- 2-1- نهادینه‌سازی آزادی بیان و تضارب آراء با رعایت اخلاق و منطق گفت‌وگو
- 2-2- ایجاد فرصت قانونی و عادلانه برای عرضه آزادانه آراء، دیدگاه‌ها و سؤالات پیرامون موضوعات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه از دیدگاه‌ها و با رویکردهای مختلف دیگر (مانند: بهداشت و درمان، امور سلامت، آموزش پزشکی) و آگاهی از نظرات دیگران
- 2-3- تقویت روحیه حقیقت‌جویی، آزادگی و قانون‌گرایی
- 2-4- سامان‌دهی مباحثات و گفتگوها با صبغه علمی
- 2-5- ایجاد فضای مناسب برای طرح و بیان اندیشه‌های نو، تفکر خلاق و فرهنگ نوآور

ماده 3- راهبردها

- 3-1- تأکید بر نقش اساسی و کانونی رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری در اجرای کرسی‌ها
- 3-2- استفاده از ظرفیت‌های سایر مراکز علمی و آموزشی در اجرای کرسی‌ها
- 3-3- ترغیب استادان و گروه‌های دانشجویی به مشارکت فعال در برگزاری کرسی‌ها
- 3-4- ایجاد رقابت بین استادان و گروه‌های دانشجویی در برگزاری کرسی‌ها
- 3-5- تشویق و حمایت از کرسی‌های موفق
- 3-6- معطوف نمودن برنامه کرسی‌ها به ارتقای کیفیت و نشاط در محیط دانشگاه
- 3-7- آسیب‌شناسی و پایش مستمر پس از اجرای کرسی‌ها
- 3-8- رعایت مقتضیات محیطی و محلی در برگزاری کرسی‌ها

فصل دوم: ساختار و وظایف

ماده ۴- هیأت مرکزی

4-1- وظایف هیأت مرکزی

- 4-1-1- بررسی و تصویب ضوابط و بخشنامه‌های مورد نیاز
- 4-1-2- تصمیم‌گیری نهایی در خصوص درخواست تجدید نظر اشخاص حقیقی و حقوقی نسبت به رأی شورای فرهنگی دانشگاه و اعلام نظر در مدت قانونی مقرر
- 4-1-3- نظارت، بررسی و ارزیابی عملکرد هیأت‌های دانشگاه‌ها
- ۴-۱-۴- رتبه‌بندی هیأت‌های دانشگاه‌ها از لحاظ فعالیت در پایان هر نیم سال تحصیلی، اعلام آن و تشویق هیأت‌های برتر و نمونه
- 4-1-5- اتخاذ راهبردها و تعیین اولویت‌های موضوعی کرسی‌ها

4-2- ترکیب هیأت مرکزی

- الف) معاون دانشجویی و فرهنگی دستگاه به عنوان رئیس هیأت
 - ب) نماینده تام‌الاختیار نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها
 - ج) یکی از معاونین به انتخاب رئیس دستگاه
 - د) نماینده تام‌الاختیار سازمان بسیج دانشجویی
 - ه) دو نفر دانشجوی شاغل به تحصیل در مقاطع کارشناسی و بالاتر
 - و) یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها با مرتبه علمی دانشجویی یا بالاتر به پیشنهاد رئیس هیأت
- تبصره ۱- اعضای هیأت مرکزی با حکم بالاترین مقام هر دستگاه به مدت ۲ سال منصوب می‌شوند و تمدید آن نیز بلامانع است.
- تبصره ۲- دبیر هیأت مرکزی از میان اعضاء و با رای اکثریت آنان انتخاب و با حکم رئیس هیأت منصوب می‌شود.
- تبصره ۳- جلسات هیأت مرکزی با حضور رئیس هیأت و حداقل چهار عضو دیگر رسمی است و مصوبات می‌بایست به تصویب اکثریت اعضاء حاضر برسد.
- تبصره ۴- هرگاه پرونده تجدیدنظر نسبت به مصوبات شورای فرهنگی دانشگاهی در دستور کار هیأت مرکزی قرار گیرد با صلاحدید رئیس هیأت مرکزی، حضور نماینده هیأت دانشگاه مذکور بدون داشتن حق رأی بلامانع خواهد بود.

ماده ۵- هیأت دانشگاه

۵-۱- وظایف هیأت دانشگاه:

- ۵-۱-۱- تشکیل جلسه بررسی و اعلام نظر درخواست اشخاص حقوقی یا حداقل 3 نفر از دانشگاهیان متقاضی تشکیل کرسی
- ۵-۱-۲- برنامه‌ریزی به منظور تشکیل منظم و قانونمند کرسی
- ۵-۱-۳- نظارت بر کرسی و نحوه تشکیل جلسات آن
- ۵-۱-۴- تعیین مجری و اداره‌کننده کرسی در چارچوب آیین نامه
- ۵-۱-۵- ارسال گزارش فعالیت به شورای فرهنگی دانشگاه و هیأت مرکزی
- ۵-۱-۶- ارزیابی و رتبه بندی کرسی هایی که برگزار گردیده است.

۵-۲- ترکیب هیأت دانشگاه:

- الف) معاون دانشجویی و فرهنگی به عنوان رئیس هیأت
 - ب) مدیر فرهنگی دانشگاه به عنوان دبیر هیأت
 - ج) مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه و یا نماینده تام الاختیاری
 - د) دوفرد دانشجوی شاغل به تحصیل در مقاطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه به پیشنهاد رئیس هیأت
 - ه) یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه به پیشنهاد رئیس هیأت
 - و) یک نفر حقوق دان با اولویت انتخاب از میان اعضای هیأت علمی دانشگاه به پیشنهاد رئیس هیأت
- تبصره ۱- احکام عضویت هر یک از افراد عضو هیأت توسط رئیس دانشگاه صادر می‌شود.
- تبصره ۲- در دانشگاه هایی که معاون دانشجویی و فرهنگی به تفکیک فعالیت می نمایند در «بند الف» معاون فرهنگی به عنوان رئیس هیأت می باشد.

۵-۳- نحوه تشکیل جلسات هیأت دانشگاه:

- ۵-۳-۱- هیأت جهت برنامه‌ریزی تشکیل جلسات آزاد اندیشی و نیز رسیدگی به هنگام به درخواست کتبی افراد متقاضی و انجام دیگر وظایف محوله، در مهلت مقرر در آیین نامه در ایام فعالیت آموزشی دانشگاه ها به استثناء یک هفته قبل و یک هفته بعد از امتحانات پایان ترم دانشگاه تشکیل جلسه می دهد.
- ۵-۳-۲- جلسات هیأت با حضور رئیس یا دبیر هیأت و حداقل چهار عضو دیگر رسمی است و مصوبات آن می‌بایست به تصویب اکثریت اعضاء حاضر برسد.

۵-۴- نحوه رسیدگی به درخواست‌ها:

۵۴-۱- هر کدام از تشکل‌ها و گروه‌های قانونی دانشجویی در چارچوب اساسنامه خود یا ۳ نفر از دانشگاهیان (دانشجویان، اساتید، کارمندان) یا هر یک از اعضای شورای فرهنگی یا هیأت دانشگاه می‌توانند درخواست تشکیل کرسی را مطابق با این آیین‌نامه پس از تکمیل فرم پیوست به دبیرخانه هیأت ارائه کنند و رسید دریافت نمایند.

۵-4-2- متقاضی برگزاری کرسی موظف است همزمان با ثبت درخواست، حداقل 3 نفر منتقد از مواضع مطروحه معرفی نماید.

۵-4-3- در صورت عدم معرفی 3 نفر منتقد، هیأت دانشگاه موظف است ظرف مدت 1 روز کاری نسبت به فراخوان برای ثبت نام منتقدین اقدام نماید.

۵۴-4- در صورت ثبت نام حداقل ۳ نفر منتقد در مدت 7 روز کاری، موضوع ظرف مدت ۵ روز کاری به منظور تشکیل جلسه و اعلام کتبی نتیجه در دستور کار جلسه هیأت دانشگاه قرار می‌گیرد. رئیس هیأت مسئول رعایت زمان‌بندی مقرر است.

۵-4-5- در صورت عدم ثبت نام حداقل ۳ نفر منتقد در مهلت مقرر، موضوع از دستور کار هیأت دانشگاه خارج می‌شود.

تبصره ۱- چنانچه فرد نسبت به رأی هیأت دانشگاه اعتراض داشته باشد، می‌تواند اعتراض خود را ظرف مدت دو هفته از تاریخ ابلاغ رأی به صورت مکتوب به دبیرخانه شورای فرهنگی دانشگاه ارائه دهد. شورای فرهنگی دانشگاه موظف است ظرف مدت دو هفته از زمان دریافت اعتراض، موضوع را بررسی و نتیجه نهایی را به فرد اطلاع دهد.

تبصره ۲- در صورت اعتراض فرد به تصمیم نهایی شورای فرهنگی دانشگاه یا امتناع از پاسخگویی در مهلت مقرر، موضوع در صورت درخواست فرد به هیأت مرکزی ارجاع و رأی هیأت مرکزی لازم‌الاجرا است.

تبصره ۳- هیأت مرکزی موظف است ظرف مدت 30 روز از زمان دریافت اعتراض، به موضوع رسیدگی و تصمیم قطعی را اتخاذ و رأی خود را در همان زمان مقرر به دانشگاه و فرد متقاضی ابلاغ نماید.

تبصره ۴- طرح مجدد درخواست تشکیل کرسی با گذشت حداقل ۴۵ روز امکان‌پذیر است.

ماده ۶- فرایند برگزاری کرسی

الف - قرائت قرآن کریم

ب- سرود جمهوری اسلامی ایران

ج - خیر مقدم و اعلام موضوع

د - اعلام ضوابط و نحوه برگزاری کرسی

ه- شروع بحث از نماینده متقاضی تشکیل کرسی

و - طرح دیدگاه منتقدین

ز - جمع‌بندی دیدگاه‌ها

ماده 7- الزامات ارائه دیدگاه در کرسی

- 7-1- ارائه مطالب در چارچوب منافع ملی و مصالح عمومی
- 7-2- تأکید بر طرح موضوعات با ملاحظه وحدت و همدلی قومیت ها و مذاهب
- 7-3- رعایت مبانی، آداب و اصول اخلاق اسلامی با تأکید بر حفظ صداقت و ارائه اطلاعات مستند

ماده 8- وظایف مجری

- 8-1- اعلام موضوع، ضوابط برگزاری و الزامات ارائه دیدگاه در کرسی
- 8-2- تذکر به اظهار نظر کننده در مواردی که خارج از موضوع صحبت کند.
- 8-3- تذکر به اظهار نظر کننده در مواردی که الزامات ارائه دیدگاه در کرسی را رعایت نمی‌کند.
- 8-4- اعلام زمان باقی مانده برای صحبت هر فرد
- 8-5- اعلام اتمام زمان هر نفر
- 8-6- دقت در اختصاص وقت برابر به طرف‌های گفتگو
- 8-7- جمع‌بندی دیدگاه‌ها

ماده 9- شرایط مجری

- 9-1- التزام عملی به مبانی نظام جمهوری اسلامی ایران و قانون اساسی
- 9-2- عدم عضویت در ارکان هیچیک از احزاب و گروه‌های سیاسی
- 9-3- دارا بودن مدرک کارشناسی ارشد یا بالاتر دانشگاهی یا حوزوی، ترجیحاً در حیطه تخصصی برگزاری کرسی
- 9-4- دارا بودن توانایی لازم در مدیریت جلسه

ماده 10 - دبیرخانه هیأت و وظایف آن

- 10-1- به منظور انجام فعالیت‌ها و پیشبرد امور هیأت‌های دانشگاه و مرکزی در زمینه تماس و مکاتبه با اشخاص حقیقی و حقوقی، نهادهای ذیربط و حفظ و نگهداری اسناد و مدارک، دبیرخانه آن هیأت با شرح وظایف ذیل تشکیل می‌شود:
 - الف) اعلام دستور کار و دعوت از اعضا برای شرکت در جلسات هیأت
 - ب) طبقه‌بندی پرونده‌ها، ثبت و نگهداری اسناد و مکاتبات و تشکیل نظام بایگانی
 - ج) دریافت درخواست کتبی افراد حقیقی و حقوقی برابر چارچوب پیش‌بینی شده در ماده 4-5 این آیین نامه و طرح آنها در جلسات رسمی هیأت
 - د) ابلاغ تصمیم هیأت به صورت مکتوب و با امضای دبیر هیأت در مهلت قانونی تعیین شده به افراد متقاضی
 - ه) تنظیم صورتجلسات و انجام مکاتبات ضروری بنا به دستور دبیر هیأت

- و) تدوین گزارش عملکرد و جلسات هیأت و ارسال آن با امضای دبیر هیأت برای دبیرخانه هیأت مرکزی
- ز) اطلاع‌رسانی به موقع در خصوص ضوابط، مقررات و بخشنامه‌های موجود مرتبط با فعالیت هیأت و تغییرات احتمالی آن در آینده
- ح) دریافت درخواست تشکیل کرسی با اعلام مهلت یک هفته‌ای نسبت به فراخوان ثبت نام منتقدین یا مخالفین موضوع
- ت) انجام سایر امور محوله

فصل سوم: اعتبارات و تشویقات

- ماده ۱۱-** در سال اول اجرای آیین نامه، هزینه‌های مختلف برگزاری کرسی توسط رئیس دانشگاه و از محل اعتبارات در اختیار وی تأمین می‌شود. رئیس دانشگاه موظف است برای سال دوم و بعد از آن، ردیف مستقلی برای بودجه کرسی در بودجه کل دانشگاه منظور نماید.
- ماده ۱۲-** هیأت‌های دانشگاه‌ها و هیأت مرکزی موظفند از کرسی‌های برتر و نمونه و افراد فعال در برگزاری آن به نحو شایسته‌ای تقدیر نمایند. رئیس دانشگاه موظف است اعتبار مشخصی را برای این منظور پیش‌بینی نموده و اختصاص دهد.

فصل چهارم: سایر موارد

- ماده ۱۳-** اجرای این آیین نامه در سال اول به صورت آزمایشی بوده و پس از آن در صورتی که اصلاح یا تغییری در آن صورت نپذیرد قطعی خواهد شد.
- ماده ۱۴-** این آیین نامه در یک مقدمه و ۴ فصل و در مجموع شامل ۱۴ ماده و ۱۰ تبصره در جلسه مشترک نمایندگان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی و نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها به تصویب رسید و بدین وسیله اجازه اجرای آزمایشی آن از تاریخ ۸۹/۱۲/۱۴ صادر و اعلام می‌گردد.